

ROMAN

bölük pörçük yaşamlar

(INGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN) KEMAL ATARAY

D Ü N Y A E D E B İ Y A T I

1997
Orange
Prize

anne michaels

BÖLÜK PÖRÇÜK YAŞAMLAR

Anne Michaels

TİMAŞ YAYINLARI | 3154
Dünya Edebiyatı Dizisi | 2

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Emine Eroğlu

EDİTÖR
Ayşe Tuba Ayman

KAPAK TASARIMI
Ravza Kızıltuğ

1. BASKI
Ekim 1998, Adam Yayınları

3. BASKI
Haziran 2013, İstanbul

ISBN
ISBN 978-605-08-1136-0
9 786050 811360

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24 Faks: (0212) 512 40 00
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
facebook.com/timasyayingrubu
twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Neşe Matbaacılık A.Ş.
Akçaburgaz Mah.
Mehmet Kopuz Sk. No: 17
Kıraç-Esenyurt/İstanbul
Telefon: (0212) 886 83 30
Matbaa Sertifika No: 22861

YAYIN HAKLARI

1996 © Anne Michaels, *Fugitive Pieces* orijinal adıyla McClelland & Stewart - Random House of Canada Ltd tarafından yayınlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları The Wylie Agency Ltd UK ile anlaşmalı olarak Timaş Yayınları'na aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında, sayısız el yazması -günceler, anılar, yazıya geçirilmiş tanıklıklar- kayboldu ya da yok edildi. Bu anlatılardan bazılarını bilerek sakladı insanlar: Arka bahçelere gömdü, duvarlara ve döşemelerin altına yerleştirdi; ama onları ortaya çıkarmaları mümkün olmadı, yaşamlarını yitirdikleri için.

Bazı öyküler ise bellekte gizlendi, ne yazıya döküldü ne söze. Yine bazıları, yalnızca rastlantı sonucu ele geçirildi.

Şair Jakob Beer'in bir uğraşı da savaştan kalan yayımlanmamış yazıları çevirmektir; 1993 baharında, Atina'da, altmış yaşındaiken, bir araba kazasında öldü. Karısı yanında, kaldırımında duruyordu; kocasının ölümünden sonra iki gün yaşayabildi. Çocukları yoktu.

Beer ölümünden kısa bir süre önce anılarını yazmaya başlamıştı. "İnsanın savaş deneyimi" diye yazmış bir zamanlar, "savaşla sona ermez asla. İnsanın eseri, tıpkı yaşamı gibi, asla tamamlanmış değildir."

SULAR ALTINDA KALAN ŞEHİR

Zaman, kör bir kılavuz.

Ben bataklık çocuğu, sular altında kalan Şehrin çamurlu sokaklarından yüze çıktım. Bin yıldan uzun bir süre, Biskupin'in tahta kaldırımlarında yalnızca balıklar dolaşıyordu. GüneŐe bakan evler, Gasawaka Nehri'nden taşan alüvyon karanlığı altında kalmıştı. Su altı sessizliğinde büyük bir rahatlıkla bahçeler boy vermişti: Zambaklar, sazlar, tatulalar.

Hiç kimse yalnızca bir kez doğmaz. Talihliysen, bir başkasının kolları arasında yeniden beliriverirsin; talihin yoksa, korkunun uzun kuyruğu kafatasının içine dokunduğunda uyanırsın.

Çamurlu toprakta Tollund İnsanı gibi, Grauballe İnsanı gibi kıvranarak hareket ediyordum, yolu onarırlarken Franz Josef Sokağı'nın ortasından çekip çıkardıkları çocuk gibi, boynunda altı yüz tarak kabuğu boncuk, çamurdan bir miğfer. Turba sızdıran bataklığın kuru erik rengi suları akıyordu üzerinden. Toprağın yeniden doğuŐu.

Acı sıvılara bulanmıŐ toprakta bir adamın diz çöktüğünü gördüm. Kazıyordu. Aniden ortaya çıkıvermem tedirgin etti onu.

Bir an Biskupin'in yitik ruhlarından biri ya da öyküdeki çocuk olduğumu düşündü: O, dünyanın öbür ucundan yeryüzüne çıkacak kadar derin bir çukur kazan çocuk.

Biskupin neredeyse on yıldır özenle kazılıyordu. Arkeologlar yumuşak, kahverengi turba kümelerinden taş ve demir çağının kalıntılarını özenli bir çalışmayla çıkarmaya devam ediyorlardı. Bir zamanlar Biskupin'i ana karaya bağlayan, saf meşeden yüksekçe yol yeniden kurulmuştu, ustaca yapılmış çivisiz kâgir evler, setler ve yüksek kuleli şehir kapıları da. İki bin beş yüz yıl önce tüccarlar ve zanaatkârlarla dolup taşan ahşap yollar, bataklık göl dibinden ortaya çıkarılıyordu. Askerler geldiğinde, son derece iyi korunmuş kilden çömleri incelediler; cam boncukları, bronz ve kehribar bilezikleri tuttular, toprağın üzerinde ezip parçalamadan önce. Neşeli adımlarla, bir zamanlar yüz ailenin yaşadığı, ahşap yapılardan oluşmuş bu olağanüstü şehirde gezdiler. Sonra askerler Biskupin'i kuma gömdüler.

*

Kız kardeşim çoktan gizlendiğimiz yere sığmaz olmuştu. On beş yaşındaydı Bella ve ben bile güzel olduğunu kabul ediyordum: Kalın kaşları, yoğun, bol, koyu bir şurubu andıran harika saçları vardı, beline dökülen upuzun bir demet. “Bir sanat eseri.” diyordu annemiz, iskemlede oturan Bella'nın saçlarını fırçalarken. Ben henüz büfedeki duvar kâğıdının arkasında gözden yitecek kadar küçüktüm, başımı boğucu sıva ile kirişler arasına sokuşturup kirpiklerimi sürterek.

Duvar içinde geçirdiğim o anlardan beri, ölülerin işitme dışında her duyuyu yitirdiklerini düşledim.

Parçalanmış kapı. Menteşelerden sökülen, çıgııklar arasında buz gibi çatırdayan tahtalar. Babamın ağzından kopup çıkan, daha önce hiç duymadığımız gürültüler. Sonra sessizlik. Annem gömleğimin bir düğmesini dikiyordu. Düğmelerini kırık bir fincan tabağında saklardı. Tabağın yerde halkalar çizerek yuvarlandığını duydum. Düğmelerin saçıldığını duydum: Küçük beyaz dişler.

Karanlık sardı içimi, başımın arkasından gözlerime yayıldı, sanki beynime iğne batırılmış gibi. Karnımdan bacaklarıma yayıldı. Yutkundum, bir daha yutkundum, tümüyle yuttum karanlığı. Duvar dumanla doldu. Zorlayıp dışarı attım kendimi ve havanın tutuşmasını seyrettim.

Annemle babama gitmek, onlara dokunmak istedim. Ama kanlarının üzerine basmadan gidemezdim yanlarına.

Ruh birden bırakıverir bedeni, sanki özgür olmayı daha fazla bekliyormuş gibi: Annemin yüzü onun yüzü değildi. Babam yere düşünce iki büklüm olmuştu. Et yığını içinde iki şekil, babamın elleri.

Düşe kalka koştum, koştum. Sonra nehir: O kadar soğuk ki bıçak gibi.

Nehir içimdeki karanlığın aynısıydı, şu an yalnızca derimin ince zarı üzerinde tutuyordu beni.

Karşı kıyıdan, karanlığın şehrin üzerinde eflatun-turuncu bir ışığa dönüşmesini izledim; ruha dönüşen et rengi. Havaya uçtular. Ölümler üzerimden geçti, yıldızları örten tuhaf aylalar, kıvılcımlar. Ağaçlar, ağırlıkları altında eğiliyordu. Gece ormanda hiç yalnız kalmamıştım, çıplak yabancı dallar donmuş birer yilandı. Toprak kayıyor ve ben ayakta duramıyordum. Onlara katılmaya, onlarla yükselmeye, kenarından ikiye ayrılan kâğıt gibi topraktan kopmaya çalıştım. Ölümlerimizi neden gömdüğümüzü ve neden yeri taşla, düşünebileceğimiz en ağır, en kalıcı şeyle işaretlediğimizi biliyorum: Ölümler toprak dışında her yerde olduğu için. Olduğum yerde kaldım. Soğuk kemiklerime işlemiş, toprağa yapışıp kalmıştım. Yakardım: Havaya yükselmemiyorsam, bari gömüleyim, bir mührün balmumuna gömüldüğü gibi gömüleyim ormanın içine.

Sonra -sanki saçımı alnımdan çekmiş, sanki sesini duymuş gibi- birden annemin içimde olduğunu hissettim. İliklerimde, derimin altında dolaştığını, tıpkı geceleri evde dolaştığı gibi, etrafta bırakılmış şeyleri kaldırıp, ortalığa çekidüzen vererek. Elveda demek için durmuş ve yakalanıvermişti, o acıyla, havaya yükselmek isterken, kalmak isterken. Onu bırakmam gerekiyordu, yükselmesinin engellemem doğru olmazdı. Elbiselerimi parçaladım, saçlarımı. Gitti. Başımın çevresinde kendi hızlı soluğum.

Nehrin sesinden bir kutunun içi kadar karanlık ormana koştum. İlk gün ışığı yıldızların son pusunu alıp götürüncüye,

ağaçlar arasına kirli bir ışık düşürünceye kadar koştum. Ne yapacağımı biliyordum. Bir sopa alıp yeri kazdım. Bir şalgam gibi toprağa yerleşip, yüzümü yapraklarla örttüm.

Dallar arasında başım, babamın sakalı gibi diken diken keskin uçlar. Güven içinde gömülmüştüm yere, ıslak giysilerim bir zırh kadar soğuktu. Köpekler gibi kesik kesik soluyordum. Kollarım sınımsız duruyordu göğsümün üzerinde, boynum geriye kaykılmış, böcekler gibi kulaklarıma sızan gözyaşları. Dimdik yukarı bakmaktan başka seçeneğim yoktu. Şafak göğü yeni ruhlarla süt beyazıydı. Bir süre sonra, gözlerimi kapasam da anlamsız gün ışığından kaçamıyordum. Üzerime saplanıyordu ışık, kırık dallar gibi, babamın sakalı gibi batıyordu.

Sonra hayatımın en büyük utancını duydum: Açlıktan kıvranıyordum. Ve birden fark ettim, sessiz yanan boğazım - Bella.

*

Yapılacak işlerim vardı. Geceleri yürüyüş. Gündüzleri yatağımı kazmak. Ne bulursam yemek.

Topraktaki günlerim, uykuyla dikkatin iç içe geçtiği bir çılgınlık nöbetiydi. Birinin kayıp düğmemi bulduğunu ve beni aramakta olduğunu görüyordum düşümde. Çatlamış tohum zarflarının içlerindeki beyaz maddeyi sızdırdığı bir kayranda ekmeği düşledim; uyandıgımda, havayı çiğnemekten çenem ağrıyordu. Hayvanların korkusuyla, daha da çok insanların korkusuyla uyanıyordum.

Bu gündüz uykusunda, kız kardeşimin sevdiği romanların sonunda ağladığını anımsıyordum; babamın tek tutkusu: Romain Rolland ya da Jack London. Kız kardeşim okurken roman karakterleri yüzüne yansır, bir parmağı sayfanın kenarında gezinirdi. Ben, okumayı öğrenmeden önce dışarıda bırakıldığım için öfkelenir, onu kollarıyla sıkar, yanağımı yanağına dayardım, sanki küçük siyah harflerde Bella'nın gördüğü dünyayı görebilecekmişim gibi. Bella beni bir kenara iter ya da iyiliği tutup durur, kitabı ters çevirip kucağına bırakır, bana olay örgüsünü açıklardı: Sendeleyerek evin yolunu tutan sarhoş baba... Merdivenin altında boşuna bekleyen aldatılmış âşık... Kuzey kutbunun karanlığında uluyan kurtların saçtığı, elbisem içinde kemiklerimi titreten dehşet. Gece bir vakit, Bella'nın yatağının ucuna otururdum, o da parmağıyla sırtıma sözcükler yazarak imlamı sınır, sözcüğü öğrendiğimde hafif elinin bir hareketiyle nazikçe silerdi.

Sesleri engelleyemiyordum: Kırılıp açılan kapı, yere saçılan düğmeler. Annem, babam. Ama bu seslerden daha kötüsü, Bella'nın sesini işittiğimi anımsamamamdı. İçim onun sessizliğiyle dolu, tek yapabileceğim yüzünü düşlemektir.

*

Gece ormanı anlaşılmaz: İtici ve sonsuz, fırlamış kemikler, yapış yapış saçlar, balçığımsı, pelteli kokular, tel tel damarları andıran sığ kökler.

Kıvrım kıvrım sümüklü böcekler katran gibi ilerliyor eğreltiotlarında, etten siyah sarkıtlar.

Gün boyunca kayaların üzerinde altın tozunu andıran likeni görebiliyorum.

Beni fark eden bir tavşan başımın hemen yanında durup, bir çimen yaprağının ardında saklanmaya çalışıyor.

Ağaçlar arasından keskin ışın demetleriyle iniyor güneş, öylesine parlak ki pullar kararıp yanık bir kâğıt gibi gözlerimde yüzüyor.

Otların sivri uçları, bükülgen, küçük balık kılçıkları gibi dişlerimin arasına giriyor. Yaprakları, tükürüğümü yeşile dönüştüren acı, tel tel bir ezme haline gelinceye kadar çiğniyorum.

Bir keresinde, hafif bir esinti için, ormanın yoğun neminden kurtulmak için, yatağımı otağın yakınlarında kazma tehlikesini göze alıyorum. Toprağa gömülmüş, tok sesler çıkararak tarladan geçen sığırların titrek kara şekillerini seçiyorum. Uzakta, ileri uzanmış kafaları sanki yüzüyormuş gibi gösteriyor onları. Çite birkaç metre kalana kadar koşup duruyor, sonra bana doğru yöneliyorlar, başları ağır böğürlerinin her utkulu adımıyla yavaş kilise çanları gibi sallanıyor. Zayıf buzağılar, korkuyla, arkadan geliyorlar. Ben de korkuyorum -sürünün kilometrelerce öteden herkesi saklandığım yere getireceğinden- hayvanlar hep birlikte kocaman başlarını çite dayayıp kıpır kıpır gözleriyle bana baktıklarında.

Ceplerime ve ellerime taş doldurup nehre yürüyorum, yalnızca ağızım ve burnum, pembe zambaklar, havayla temas halinde oluncaya kadar. Derimdeki ve saçımdaki çamur çözülüyor, gıysilerimden çıkan kalın bit köpüzünün suyun üzerinden

köpük gibi akıp gittiğini görmek memnun ediyor beni. Dibe basıyorum, botlarım çamura batmış, akıntı çevremi dolanıyor, su esintisinden bir harmaniye. Uzun süre kalmıyorum su altında. Sırf soğuk yüzünden değil, kulaklarım su altındayken hiçbir şey duyamadığım için de. Bu, karanlıktan daha korkutucu benim için, artık sessizliğe dayanamadığım anda da, ıslak tenimden süzülüp sese çıkıyorum.

Biri beni izliyor, bir ağacın arkasından. Kıpırdamadan, gizlendiğim yerden gözlerimi dikip bakıyorum, sonunda göz yuvarlarım kasılıyor, beni gördüğünden emin değilim artık. Neyi bekliyor? Tam kaçacağım sırada, birden gelen ışıkla, gece boyunca bir ağacın tutsağı olduğumu fark ediyorum, ay ışığının işlediği ölü, kalın gövdesinin.

Gün ışığında bile, çiseleyen soğuk yağmurda, ağacın soluk görüntüsü tanıdık. Bir üniforma üzerindeki yüz.

Orman toprağı bronz lekeleri, yanık şeker yapraklarda. Dallar, bembeyaz göğe çizilmiş gibi duruyor. Bir sabah bir ışık çizgisinin toprak boyunca bilerek bana doğru hareket ettiğini görüyorum.

Birden anlıyorum, kız kardeşim öldü. Tam bu anda, Bella sel basmış toprak oluveriyor. Ay altında kıpırdayan bir su kitesi.

*

Boz bir göz günü. Gücün sonunda, inancın umutsuzluğu en çok andırđıęı yerde, Biskupin'in sokaklarından sıçrayıverdim, yeraltından havaya.

Ona doğru topallayarak yürüdüm, bir Golem gibi katı; çamur dizlerimin arkasında sertleşmiş. O adamın kazmakta olduğu yerin birkaç metre ötesinde durdum -sonradan bana sanki cam bir kapıya, saf havadan oluşmuş mutlak bir yüzeye çarpmış gibi olduğumu söyledi- "Çamur maskende gözyaşlarının oluşturduğu çatlaklar vardı, insan olduğunu biliyordum: Henüz küçük bir çocuk. Senin yaşındakilerin kendini bırakışıyla ağlayan."

Benimle konuştunu söyledi. Ama sağırlığımdan çılgına dönmüştüm. Turba tıklal kulaklarım.

Öylesine açtım ki. Birkaç dilde bildiğim tek sözü haykırdım sessizliğe, Lehçe, Almanca ve Yidce bağırarak yineledim, yumruklarımı göğsüme gm gm vurarak: Pis Yahudi, pis Yahudi, pis Yahudi.

*

Biskupin'de çamurda kazı yapan adam, adının Athos olduğunu öğrendiğim adam, giysileriyle sardı beni. Bacaklarım onun güçlü bacaklarıyla kollarında birer kemik gölgesi, başım boynuna gömülü, ikimiz de ağır bir paltonun altında. Boğulacak gibiydim, ama ısınamıyordum. Athos'un paltosu içinde, araba kapısının kenarından szlen soğuk hava. Motorun ve tekerleklerin uğultusu, arada bir geçen bir kamyonun sesi. Tuhaf bir ikili olmuştuk, kafamın içinde Athos'un sesi. An-

lamıyor, o yüzden kendi kendime uyduruyordum: Doğru, gerekli kaçmak...

Arabanın arka koltuğuna oturmuştum, karanlığın içinden gittiğimiz kilometrelerce yol boyunca, nerede olduğumuz ya da nereye gittiğimiz konusunda hiçbir fikrim yoktu. Biri daha vardı arabada, durmamız işaret edildiğinde, Athos bir battaniye çekti üzerimize. Yunanca aksaniyla, ama çok iyi konuştuğu Almancasıyla Athos hasta olduğundan yakındı. Yalnızca yakınmakla kalmadı. Sızlandı, inledi. Israrla hastalığının belirtilerini ve gördüğü tedavileri anlatıyordu. Bizi durduranlar, tiksinti ve can sıkıntısı içinde, geçmemizi işaret ettiler sonunda. Her duruşumuzda, her yanım uyuşmuş, onun güçlü bedenine yaslanıyordum, korkuyla gerilmiş bir kabartı.

Ateşten başım ağrıyordu, saçımın yandığını duyuyordum. Günlerce, gecelerce, annemle babamdan hızla uzaklaşıyordum. Nehir kıyısında, en iyi arkadaşım Mones'le geçirdiğimiz uzun öğle sonralarından. Kafa derimden hızla çekilip çıkarılıyorlardı. Ama Bella sınımsız tutunuyordu. Rus bebekleriydik. Ben Athos'un içinde, Bella benim içimde.

Bu şekilde ne kadar yolculuk ettiğimizi bilmiyorum. Bir keresinde, uyanıp, uzaktan İbraniceyi andıran akıcı bir yazıyla yazılmış işaretler gördüm. Sonra Athos eve geldiğimizi söyledi, Yunanistan'a. Biraz daha yaklaştığımızda, sözcüklerin yabancı olduğunu gördüm; Yunan harflerini hiç görmemiştim daha önce. Gece olmuştu, ama kare evler karanlıkta bile beyazdı ve hava yumuşaktı. Açlıktan ve arabada o kadar uzun süre yatmaktan gözlerim kararmıştı.

Athos dedi ki, “Koumbarosun olacağım senin, manevi baban, senin ve çocuklarının nikâh babası...”

Athos dedi ki, “Birbirimize destek olmak zorundayız. Bunu da yapmazsak, neye yararız ki...”

Zakinthos adasında, Athos -bilim adamı, hoca, orta karar dil uzmanı- en şaşırtıcı başarısını gerçekleştiriyordu. Pantolonundan yedi yaşındaki sığınmacı Jakob Beer’i çıkarıyordu.

TAŞ TAŞIYICILAR

Hiç olmamış ne varsa o şekillendirir gölge geçmişi. Göze görünmeksizin, yağmurun karstı eritmesi gibi eritir şimdii. Bir özlem yaşamöyküsü. Bizi manyetizma gibi, ruhsal bir döndürme gücü gibi yönlendirir. Bir koku, bir sözcük, bir yer, bir ayakkabı yığını gösteren resim böyle allak bullak eder insanı. Bir adı çağırmadan ağzını kapayan sevgi.

Yaşamımdaki en önemli olaylara tanık olmadım. En derin öykümü kör bir adam, bir ses tutsağı anlatmak zorunda. Bir duvarın arkasından, yeraltından. Denizin derisinden bir kemik gibi uç veren küçük bir adadaki küçük bir evin köşesinden.

Zakinthos'ta göğe yakın yaşıyorduk. Aşağıda, çok uzakta, sürekli devinen dalgalar sarıyordu çevremizi. Efsaneye göre, yanlış bir aşk yakasını bırakmaz İon Denizi'nin.

Yukarı katta iki oda ve iki farklı manzara vardı. Küçük yatak odasının penceresi tümüyle denize açılıyordu. Öteki oda, Athos'un çalışma odası, kayalık tepemizden uzaktaki kasabaya ve limana bakıyordu. Amansız ve yağmurlu bir rüzgârın estiği kış geceleri, bir geminin kaptan köşkünde gibi hissederdik kendimizi, kepenkler gemi direkleri ve armasını gibi gıcırdardı;

Zakinthos kasabası ışılıtlı, titrekeçe parıldardı, sanki dalgaların altındaymış gibi. Yaz gecelerinin en karanlık anlarında, yatak odası penceresinden dışarı tırmanır, çatıya uzanırdım. Gün boyunca, küçük yatak odasında kalır, derimin zeminin tahta dokusuna, halının ya da yatak örtüsünün desenine bürünmesini arzularđım, sessizlikle gözden yitebileyim diye.

Saklanarak geçirdiğim ilk Paskalya sırasında, geceyarısı, Anastasimi Ayini'nin doruk noktasında, Athos'un çalışma masasındaki pencereden bakıyordum. Tren alayı mumlarla yürüyordu, sokaklarda pırpır eden yıllankavi ince bir çizgi, epitafios yolunu izleyip sonra çıplak tepelere dağılan. Kasabaya ulaşıldığında, tapınanlar tek tek evlerine yürürken, ışık çizgisi kıvılcımlar halinde dağılıyor. Alnımı cama dayamış, kendi kym seyrediyordum, oradaydım; kış akşamları, fenerlerimizden fitillerini yakan, sonra bizi su dolu bir oluktan aşağı akıp giden oyuncak gemiler gibi sokağa salıveren ğretmenim. Sıcak kürelere çarpıp tıngırdayan tel tutamalar. Islak paltolarımızdan yükselen kokular. Kollarını sallayan Mones, yeri sıyıran lambası, aşağıdan gelen ışıkla parlayan beyaz soluğu. Paskalya alay törenini seyrediyor ve bu koşut görüntüyü, diğer belirsiz ikili fotoğraf kareleri gibi özenle yörüngesine yerleştiriyordum. Ulaşılamayacak kadar yüksekteki bir içsel rafın üzerine. şimdi bile, yarım yüzyıl sonra, bunu farklı bir Yunan adasında yazarken, aşağıya, kasabanın uzaktaki ışıklarına bakıyor ve yenimden yukarı yayılan bir lambanın ısısını hissediyorum.

Akşamları alışma masasında kitap okuyan Athos'u seyrediyor ve masada dikış diken annemi, günlük gazeteleri gözden geçi-

ren babamı, dikkatle notaları inceleyen Bella'yı görüyordum. Herhangi bir an -ne kadar rastlantısal, ne kadar sıradan olursa olsun- belirsizlik içinde, yaşam boşluklarıyla dolu. Yüzlerini anımsayamıyorum artık, ama son saniyede bir ömürlük sevgiyi tüketmeye çalışan yüz ifadeleri kuruyorum hayalimde. Yüzün yaşı ne olursa olsun, ölüm anında hâlâ tüketilmemiş bir ömürlük duygu yüzü gençleştiriyor yeniden.

Athos'un öykülerindeki, yollarını boylamın keşfinden önce belirleyen ve asla tam olarak nerede olduklarını bilmeyen insanlar gibiydim. Yıldızlara bakıyor ve bilgilerinin yetersiz olduğunu biliyorlardı, terra nullius tüylerini ürpertiyordu.

Zakinthos'ta sağlam kaya üzerinde yaşıyorduk, bol ışıklı, yüksek ve rüzgârlı bir yerde, içimde birer yara gibi yükselen görüntülere katlanmayı öğreniyordum. Ama sürekli olarak, parçalanmış kapının, günde kaç kez birden ağzımı dolduran kan tadının bekleyişi içinde, korkudan daha güçlü bir duygu düşünemiyordum. Ne daha güçlüdür korkudan; Athos, kim daha güçlüdür korkudan?

Zakinthos'ta yerdeki bir ışık karesinde bir oğulotu ve fesleğen bahçesi yetiştiriyordum. Denizin düşüncelerini canlandırıyor-
dum hayalimde. Günü ölümlere mektubumu yazmakla geçiriyor ve geceleri uykumda yanıt alıyordum.

*

Athos -Athanasios Roussos- kendini özel bir üçlemeye adanmış bir yerbilimciydi: Turba, kireçtaşı ve arkeolojik orman. Ama birçok Yunan gibi kökleri denizdeydi. Babası denizcilikle uğra-

şan son Roussos olmuş, ailenin Rus gemilerinin Karadeniz'den Türk Boğazlarını geçerek Ege'ye yolculuk ettikleri 1700'lere uzanan deniz taşımacılığı işine son vermişti. Athos hiçbir geminin bir nesne olmadığını, halatlara ve tahtaya bir ruhun can verdiğini, batmış bir geminin kendi hayaletine dönüştüğünü biliyordu. Çiğ balık çiğnemenin susuzluğu bastırıldığını biliyordu. Deniz suyunda kırk dört element olduğunu biliyordu. Bitümenle kalafatlanmış, ipek ya da parlak keten yelkenlerle donatılmış, sedirden eski Yunan kadirgalarını betimliyordu. Bana Peruluların balsa sallarını ve Polinezyalıların kamış teknelerini anlatıyordu. Dev Sibirya sallarının taygadan elde edilen ladin ağacı kullanılarak donmuş nehirler üzerinde nasıl inşa edildiğini ve baharda buz eridiğinde suya bırakıldığını açıklıyordu. Bazen iki sal birbirine bağlanıyor, öyle büyük bir tekne ortaya çıkıyordu ki, taş fırınlı bir evi taşıyabiliyordu. Babasından Athos'a deniz haritaları miras kalmıştı; kaptanlardan ve deniz topografyacılarından temin edilen ve bir kuşaktan ötekine aktarılan bu haritaların sayısı zamanla artmıştı. Siyah bir yazboz tahtası ders küresine büyük büyükbaşının ticaret yollarını çiziyordu. Çocuk olmama, kan geçmişim benden çekilip alınmasına karşın, kabul edebilecek güçte olursam bana ikinci bir tarihin sunulduğunu anlıyordum.

Bir saklanma yerini paylaşmak, ister fiziksel ister psikolojik bir yeri, sevgi kadar birbirine yakın olmak demektir. Bir odadan ötekine Athos'un ardı sıra gidiyordum. Güvенеceği tek bir kişisi olan birinin korkması gerektiği gibi korkuyordum; yalnızca bağlılıkla yatıştırabildiğim bir kaygıydı bu. Yazı masasında yazı yazarken onun yanında oturuyor, denizleri